



TEIXINT UNA XARXA D'OPORTUNITATS. Projecte socioeducatiu per a infants i joves a la Biblioteca Bon Pastor

Objectiu:

El barri del Bon Pastor està situat entre polígons industrials, el riu Besòs i les vies del tren. La seva situació geogràfica i el seu origen (autoconstrucció, immigració) configuren el seu caràcter: reivindicatiu, associatiu, intercultural, humil, divers, orgullós, obrer i combatiu. Al barri del Bon Pastor hi conviu una població molt diversa, amb un percentatge del 19,2% d'immigració segons les darreres dades estadístiques. El que no reflecteixen aquestes dades és la presència de la comunitat gitana, molt arrelada al teixit social del barri. Malgrat que no hem aconseguit dades que així ho demostrin, el barri pateix un important problema d'absentisme escolar¹. Prova d'aquest fet és que tant l'escola de primària com l'institut públic formen part de la Taula d'absentisme de la ciutat. Finalment, cal destacar que una part de la població es compon de famílies desestructurades amb nivells molt baixos d'alfabetització i amb una manca d'hàbits de comportament bàsics.

En aquest marc, l'any 2005, un any després de l'obertura de la Biblioteca Bon Pastor, que pertany a la Xarxa del Consorci de Biblioteques de Barcelona (CBB), es va aconseguir integrar dins l'equip la figura de l'educador, per treballar els hàbits bàsics de convivència i civisme dins la biblioteca, així com per donar eines als treballadors per oferir un bon servei als nostres usuaris. Gairebé 10 anys més tard aquest projecte socioeducatiu va més enllà "d'educar" a usuaris i treballadors. Actualment **treballem per generar oportunitats, mitjançant l'educació, a totes aquelles persones que tenen més dificultats socioeducatives, en l'aprenentatge, d'accés a la informació, etc.** Per motius d'extensió del text, en aquesta proposta ens centrarem en el treball amb els infants i joves per assolir aquest important objectiu, deixant de banda el suport que oferim a adults i gent gran.

Línies estratègiques d'actuació

El Projecte socioeducatiu de la Biblioteca Bon Pastor es duu a terme sota 3 línies d'actuació bàsiques:

- **Foment lector:** com a biblioteca pública aquest és un dels objectius que més clarament ens identifica. Però, més enllà del foment lector que qualsevol biblioteca ha de fer, volem destacar que es tracta d'una línia d'actuació imprescindible per a nosaltres. El barri del Bon Pastor té un alt nivell de fracàs escolar, probablement per sobre de la mitjana de la ciutat, igual que els percentatges d'absentisme escolar. I, tot i no tenir dades, a la biblioteca hem detectat que molts joves tenen greus problemes de comprensió lectora quan acaben l'escolarització obligatòria. Creiem que un factor fonamental per tal que aquests joves disposin de majors oportunitats d'inserció en el món laboral i social és, sens dubte, treballar en el foment lector.
- **Treball en xarxa:** l'experiència ens ha ensenyat que el nostre repte és important i no seria possible dur-lo a terme sense el treball conjunt amb altres agents (veure punt 5). Sovint el nostre projecte es "barreja" amb el de serveis socials o el de les escoles del barri. I creiem que així ha de ser: tots treballem amb la intenció d'oferir més oportunitats als nostres infants i joves, que malauradament viuen realitats prou dures i complexes. En aquest sentit, la biblioteca treballa colze a colze amb agents com Barcelona Activa o els educadors de carrer per donar suport a la inserció laboral de joves del barri que han abandonat els estudis i encara no han tingut cap experiència

¹ Malauradament no hem aconseguit les dades que així ho mostrin, aquesta informació ens l'han facilitat les direccions dels centres educatius del barri.



laboral.

- **Servei de suport socioeducatiu a la Biblioteca Bon Pastor:** el paper de l'educadora és bàsic atès que la seva actuació mitjançant tallers o bé amb l'atenció personalitzada, entre d'altres, ens permet crear el vincle necessari amb els nostres usuaris per poder treballar temes de comportament, higiene, respecte... I també ens permet gestionar els conflictes que poden sorgir a causa de la manca d'hàbits cívics i de respecte d'alguns dels nostres usuaris.

Fases de desenvolupament

Aquest és un projecte nascut l'any 2005 que ha anat creixent i consolidant-se gràcies, en gran mesura, al treball en xarxa i al vincle creat entre els diferents agents del barri i la biblioteca. Tot i que és complicat parlar de fases de desenvolupament, aquest és un projecte obert i en constant evolució que ha anat variant segons les necessitats de l'entorn i les relacions amb els diferents agents amb qui treballem. A continuació, intentarem enunciar les línies estratègiques que s'han anat succeint:

2005/2007: integració de la figura de l'educador dins l'equip amb accions molt destinades a treballar les situacions de conflicte amb infants i joves. En aquest període s'inicien les coordinacions amb Serveis Socials per detectar infants en risc d'exclusió, així com el projecte de suport als deures, el Miniclub.

2008/2011: s'intensifica el treball amb infants, mitjançant tallers educatius i accions de foment lector, així com la relació amb els diversos agents implicats: escoles de primària, espai familiar, casals... En aquest període s'inicien els projectes *Atreveix-te amb els llibres* i *Lectures compartides*.

2012/2014: mantenint les línies de treball mencionades, actualment hem intensificat la nostra feina amb els joves. En aquest període ens hem incorporat a la Xarxa Jove Bon Pastor, la qual ens facilita l'apropament a aquest segment de població i hem establert una estreta col·laboració amb Barcelona Activa i el PIJ (Punt d'Informació Juvenil), instruments bàsics en la inserció laboral. Aquest curs, a més, treballem conjuntament amb els instituts i també oferim tallers educatius per tractar temes de respecte i civisme de manera lúdica.

Pla de comunicació i difusió

La Biblioteca Bon Pastor compta amb diversos canals de comunicació previstos pel propi CBB: web, Facebook, butlletí *Més Biblioteques* i twitter (compte general del CBB amb informacions de tota la Xarxa). Però en el nostre cas el sistema més efectiu per fer difusió és el clàssic: cartells i *flyers* repartits per tot el barri i boca-orella, així com reunions i coordinacions amb els diversos agents:

- Participació a la Taula de Convivència del Bon Pastor: En aquesta hi col·laboren totes les associacions del barri i resulta un canal molt útil per donar a conèixer les diverses iniciatives de la biblioteca.

- Participació dins la Xarxa Jove Bon Pastor integrada per: Dinamització Jove BP, educadors de carrer, PIJ, Pla de Barris, Centre Cívic i biblioteca. Ens permet organitzar noves activitats i que la informació arribi al públic jove.

- Reunions de coordinació amb:



- Serveis socials: ens permeten fer difusió directa amb les famílies que tenen expedients oberts amb ells.
- CAP, Escola Bressol Municipal Les Quatre Torres, Escola Bressol Municipal El Caminet del Besós i Espai Familiar: amb aquests agents donem a conèixer els projectes per a la primera infància.
- Escoles i instituts: Escola Bon Pastor, Escola Bernat de Boïl, Escola Baró de Viver, Escola La Maquinista i SIN Cristòfol Colom. La comunicació amb escoles resulta bàsica tant per coordinar projectes conjunts (visites, *Juego Literario* BCN, etc.) com per informar dels serveis que la biblioteca pot oferir als seus infants i joves fora d'horari lectiu.
- Casals: la coordinació amb els casals resulta imprescindible ja que alguns dels nens que hi participen són derivats des de Serveis Socials i, per tant, els que més necessiten aquesta xarxa de suports.

Agents amb els quals es col·labora

“En l'àmbit de la inclusió social, la col·laboració i la cooperació amb les entitats públiques i privades del territori esdevé un element clau. Així, l'experiència demostra com l'alineació veritable de tasques, fent especial èmfasi en la promoció i en la difusió mútua, garantirà un major èxit en la lluita contra l'exclusió social[...].”²

- Espai Familiar Bon Pastor
- CEIP Bernat de Boïl
- AMPA CEIP Bernat de Boïl
- Escola Bon Pastor
- AMPA Escola Bon Pastor
- Escola Baró de Viver
- Escola La Maquinista
- AMPA Escola La Maquinista
- EBM Les Quatre Torres
- EBM El Caminet del Besòs
- SIN Cristòfol Colom
- Casal CEL
- Cibercasal Bon Pastor
- CAP
- Servei de dinamització Juvenil
- APC (A Partir del carrer): Educadors de carrer
- Serveis socials Franja Besós
- PIJ (Punt d'informació juvenil)
- Grup Dehisi: grup de recerca i actuació depenent de la facultat de psicologia de la UAB
- Pla de Barris Bon Pastor i Baró de Viver
- Barcelona Activa
- Creu Roja-infància

² [El valor social de les biblioteques de la Xarxa de Biblioteques Municipals de la Diputació de Barcelona](#)
[Maig 2013](#)



Accions organitzades (només accions realitzades durant l'any 2014)

Accions vinculades al foment lector

Fem de la biblioteca un altre espai: és tracta d'una activitat de formació i foment lector adreçada a les famílies de l'Espai Familiar Bon Pastor. L'activitat consisteix en presentar llibres i estratègies de lectura per a petits lectors (de 0 a 3 anys), sessions de contacontes i préstec de lots de lectura. Aquesta activitat es realitza des de l'any 2008.

Visites escolars vinculades al foment lector: un eix imprescindible pel foment lector són les visites escolars centrades en la lectura i la narració d'històries. Durant aquest any hem realitzat: 110 visites d'educació infantil; 36 de primària; 18 visites a ESO, amb una assistència de: 1950 infants d'Educació infantil; 1086 infants de primària i 533 d'ESO. Tot i que les visites escolars van començar a programar-se l'any 2005, és a partir del 2007 que s'inicia la coordinació amb les escoles de l'entorn.

Lectures compartides: club de lectura infantil en veu alta, dirigit a nens i nenes de 8 a 10 anys. Aquest projecte resulta molt útil per detectar mancances en el nivell lector dels infants i poder treballar sobre aquestes. Pel tipus d'activitat, es requereixen grups petits. Aquest darrer any hi han participat 14 infants. És per aquest motiu que ens agradaria disposar del pressupost necessari per poder crear un altre grup, atès que sabem que existeix la necessitat de reforçar el nivell lector de molts dels nostres infants. Fem aquesta activitat des de 2011.

Atreveix-te amb els llibres: activitat de descoberta de llibres adreçada a infants de 10 a 12 anys on aquests gaudeixen de la lectura a través de l'experimentació. Cada sessió es dedica a un tema que resulti atractiu i interessant pels nens i nenes. Enguany han participat un total de 85 infants. Fem aquesta activitat des de 2009.

Accions vinculades al treball en xarxa

Recull i juga: activitat organitzada per més de 10 equipaments, associacions i agents educatius del barri (casals, Banc del Temps, Centre Cívic, etc.) i liderada per la biblioteca. De manera coordinada, s'organitzen tallers i animació pels més petits en diades destacades: Nadal, San Jordi i l'arribada de l'estiu. En les 3 jornades realitzades durant l'any 2014 hi han participat un total de 370 infants. Aquesta activitat es realitza des de l'any 2006.

Coordinacions amb Serveis Socials: aquest va ser un dels primers projectes de la Biblioteca Bon Pastor. Les coordinacions van engegar-se l'any 2005 davant la necessitat de compartir informació amb Serveis Socials sobre els nostres infants i joves. Es tracta d'un treball de col·laboració mutu on els professionals de Serveis Socials ens ajuden a entendre algunes actituds i nosaltres els donem informació sobre els canvis i possibles situacions de risc que detectem des de la biblioteca. En tractar-se d'una informació confidencial, requereix tot el nostre rigor, professionalitat i sensibilitat.

Taller de cajón flamenco: organitzat per la Xarxa Jove Bon Pastor, aquest taller de creació musical adreçat a joves ens ha permès millorar el comportament disruptiu d'un grup de nois i noies dins la biblioteca. La idea va sorgir arran de la demanda dels propis adolescents i s'ha realitzat per primera vegada aquest 2014. La nostra intenció és continuar oferint un ventall de tallers que responguin als interessos dels joves i així consolidar aquesta línia de treball.



Taller Connecting Bon Pastor: taller innovador també organitzat per la Xarxa Jove BP aquest 2014. En aquest cas, mitjançant una creació audiovisual, s'ha pogut treballar el vincle dels joves amb el seu barri. Aquesta experiència va ser presentada al [VII Congreso Nacional de Bibliotecas Públicas](#), en el marc del concurs de vídeos i APPS.

Accions vinculades al suport socioeducatiu

Miniclub: club de deures obert, realitzat a la sala infantil 3 dies a la setmana. Aquest projecte es va iniciar l'any 2006 amb el suport del voluntariat de Creu Roja. Durant aquest any 2014 hem resolt 381 consultes i hem comptat amb la col·laboració de 3 voluntàries.

Tallers educatius: a partir de l'any 2008, l'educadora inicia un programa anual de tallers periòdics per tal de treballar hàbits bàsics de comportament, higiene, respecte, etc. i, alhora, establir vincle amb els infants. Aquesta iniciativa resulta una eina imprescindible per poder treballar i assolir els objectius fixats. Durant aquest any 2014 s'han realitzat un total de 14 tallers amb 134 participants.

Why violence?: taller organitzat per la Xarxa Jove BP. Mitjançant la creació artística, en aquest cas fusió de flamenco-rap, es treballen les microviolències amb joves. Iniciat al darrer trimestre del 2014, tindrà continuïtat durant el 2015.

Tallers/xerrades d'assessorament laboral per a joves: es tracta d'un eix bàsic en el nostre objectiu de donar oportunitats als joves. La coordinació amb Barcelona Activa i el PIJ ens facilita aquesta tasca. Durant aquest 2014 s'han realitzat 4 xerrades i s'ha donat assessorament individualitzat a 15 joves.

Accions organitzades per altres agents on la biblioteca dóna suport

Es tracta de programes com el *Relaciona't entre iguals* i *l'Esforça't*, organitzats pels educadors de carrer i el Servei de Dinamització Juvenil, on es fomenta la igualtat entre sexes i l'esport. També esmentar el projecte *Shere Room*, organitzat pel grup d'investigació Dehisi de la UAB. Tots tres compten amb el suport de la biblioteca, que cedeix espais, presta lots de llibres i hi participa activament.

7. Resultats obtinguts

“Malgrat el valor social ve determinat en gran mesura per uns beneficis socials intangibles, difícils de mesurar o d'atribuir relacions de causalitat, cal intensificar els esforços per definir una metodologia compartida i homologada que ens permeti aproximar aquest valor generat des de la biblioteca pública.”³

Els projectes socioeducatius són complexos d'avaluar. Per una banda, una de les claus de l'èxit de qualsevol acció adreçada a infants i joves amb comportaments poc adequats és fer grups reduïts, on l'educador pugui oferir tota l'atenció que ells requereixen. En aquest context es fa més difícil tenir uns índex elevats de participació. En segon lloc, com podem comptabilitzar les oportunitats que s'han generat per haver realitzat aquest o l'altre taller? El que sí podem afirmar és que darrerament l'ambient de convivència a la biblioteca ha millorat ostensiblement.

³ [El valor social de les biblioteques de la Xarxa de Biblioteques Municipals de la Diputació de Barcelona Maig 2013](#)



A nivell d'impacte, el 17,4% de la població del Bon Pastor són infants de 0 a 14 anys (2.214) i el 10,3% (1.077) són joves de 15 a 24 anys. L'any 2014 s'han programat 164 sessions per infants i/o joves a la biblioteca, a les quals han assistit 3.441 persones, una mitjana de 21 persones per sessió.

8. Àmbits/accions a millorar

Actualment, hi ha un clar desequilibri entre les accions dirigides a infants i les adreçades a joves. Amb els infants portem una llarga trajectòria, de gairebé 10 anys, creant tallers i projectes educatius, però amb els joves hem intensificat aquesta feina en el darrer any. D'aquesta manera, com a repte de futur ens plantejem la consolidació de projectes atractius per a joves, que els facilitin la seva integració social i laboral en el món adult.

9. Accions previstes per l'any vinent⁴

L'any 2015 volem consolidar i ampliar les accions destinades a joves, amb nous projectes de suport escolar i assessorament laboral. En aquest sentit destaquem:

- Creació d'un club de deures i tècniques d'estudi per a joves: es tracta d'un projecte conjunt del Servei de Dinamització juvenil i la Biblioteca, en el que necessitarem la col·laboració dels dos instituts del barri i dels serveis socials, per adreçar l'activitat als joves amb interessos acadèmics i manca de recursos.

- Tallers, dins l'horari lectiu, d'assessorament laboral: amb la col·laboració de Barcelona Activa i el SIN Cristòfol Colom, hem dissenyat una sèrie de visites-taller per a joves escolaritzats d'entre 15 i 16 anys. En aquests, es preveu formar-los en la creació de CV, i informar-los de les possibilitats de suport en la recerca de feina per part de Barcelona Activa.

Sobre les accions previstes per a infants de 0 a 14 anys, mantindrem les realitzades el darrer any, ampliant el *Club de Lectura en veu alta* a 2 grups. Últimament hem detectat un increment en les dificultats de comprensió lectora i creiem que aquesta activitat té un alt nivell d'efectivitat però caldria ampliar el nombre d'infants que se'n beneficien.

11. Pressupost (recursos invertits i recursos previstos a invertir)

La Biblioteca ha comptat l'any 2014 amb un pressupost de 2.800€ (aportat per CBB i el Districte de Sant Andreu) per a l'organització d'activitats territorials. S'ha de tenir en compte que les activitats de ciutat i el club de lectura en veu alta no es comptabilitzen dins d'aquest pressupost, ja que es gestionen directament des dels Serveis Centrals del CBB. També cal destacar que una de les virtuts de treballar en xarxa és que la biblioteca participa en activitats "patrocinades" per Serveis Socials, Dinamització jove, Pla de Barris, etc.. D'aquesta manera, resulta impossible donar un pressupost exacte de l'import de totes les accions realitzades a la biblioteca durant el 2014.

En relació als recursos per l'any 2015, trobem prioritari ampliar el Club de lectura en veu alta (doncs la comprensió lectora és fonamental perquè aquests nens/es tinguin més oportunitats en el futur), així com el club de suport als deures per joves. Però, finalment, aquests projectes dependran dels recursos econòmics de que disposem.

⁴ Aquestes accions estan supeditades a l'obtenció de recursos econòmics.